

پسمانده از صنعت، بازمانده از بازیافت

گزارشی درباره زباله های ویژه و خطرناک مشهد که جمع آوری نمی شوند

گزارش روز

روزنامه گل
لااله الا الله
سایت خبری

تعیین تکلیف قانونی

طبق تعریف سازمان بهداشت جهانی، زباله صنعتی به مواد زائدی گفته می شود که به دلیل خصوصیات فیزیکی، شیمیایی یا بیولوژیکی، جمع آوری، جابه جایی و دفع آن ها مستلزم تدابیر خاصی است تا از بروز هرگونه تأثیر سوء بر محیط زیست و سلامت انسان جلوگیری شود.

طبق تعریف قانون مدیریت پسماند مندرج در سایت مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی هم به همه پسماندهای ناشی از فعالیت های صنعتی و معدنی و پسماندهای پالایشگاهی صنایع گاز، نفت و پتروشیمی و نیروگاهی و امثال آن پسماند صنعتی گفته می شود و این نوع پسماند می تواند شامل انواع براده ها، سربیزها و لجن های صنعتی باشد.

در ماده ۳ قانون مدیریت پسماند آمده است که مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران موظف است با همکاری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سایر دستگاه ها حسب مورد، استانداردهای کیفیت و بهداشت محصولات و مواد بازیافتی و استفاده های مجاز آن ها را تهیه کند.

در ماده ۷ همین قانون اشاره شده است که مدیریت اجرایی همه پسماندها غیر از صنعتی و ویژه در شهرها و روستاها و حريم آن ها به عهده شهرداری هاست و مدیریت اجرایی پسماندهای صنعتی و ویژه به عهده تولیدکننده خواهد بود.

هنوز فعالیت ما در زمینه جمع آوری پسماند صنعتی آغاز نشده است. متأسفانه در مشهد پسماندهای صنعتی جمع آوری نمی شوند.

پسماندهایی که جمع نمی شوند

یک منبع آگاه که طی دو فراخوان قرار بود پیمانکار جمع آوری زباله های صنعتی مشهد باشد، به گزارشگر ما می گوید: سال ۱۳۹۶ طی دو مرحله فراخوان برنده مناقصه ای شدید و قرار شد که کار خود را برای جمع آوری زباله های صنعتی کلید بزنیم. وی که نمی خواهد نامی از او در گزارش ذکر شود، می گوید: از سال ۱۳۹۶ در بحث مدیریت پسماندهای ویژه فعالیت کردیم. در مرحله اول قرار شد پسماندهای ویژه صنعتی را جمع آوری کنیم. اما متأسفانه با وجود اینکه در دو مرحله فراخوان شرکت کرده و برنده شده بودیم، به ما اجازه کار در حوزه جمع آوری پسماندهای ویژه داده نشد. او بیان می کند: در ابتدا به ما گفتند زمینی در محدوده معصوم آباد در حوالی مشهد وجود دارد که می توانیم زباله های صنعتی را آنجا ببریم و تخلیه کنیم. اما بعد اعلام کردند که معصوم آباد جزو استثناات است و ماشین های شرکت باید برای تخلیه این نوع پسماندهای ویژه به محدوده سایت یونسی بروند. باتوجه به اینکه منطقه یونسی سیصد کیلومتر خارج از مشهد قرار دارد، تردد به آن منطقه برای ما مقرون به صرفه نبود. وی بیان می کند: از سال ۱۳۹۶ تا امروز متأسفانه هنوز این کار بر زمین مانده است. ما مجوز فعالیت در حوزه پسماند عفونی را گرفتیم و کار را آغاز کردیم. اما هنوز حلقه فعالیت ما در زمینه جمع آوری پسماند صنعتی آغاز نشده است. متأسفانه در مشهد پسماندهای صنعتی جمع آوری نمی شوند.

سوم بهمن ماه امسال بود که در گزارشی با عنوان «زخم کاری عفونت بر تن شهر» از معضل رهاسازی زباله های عفونی در کوچه پس کوچه های شهر گفتیم؛ از بی تفاوتی برخی متولیان سلامت شهر که ذیل عنوان پزشک و کلینیک های درمانی برای نپرداختن مبلغ ناچیز ماهانه ۳۰۰ تا ۴۰۰ هزار تومان برای جمع آوری زباله های عفونی تولید شده صنف خود، حاضرند هزار و یک راه دور زدن قانون را برون تاپولی نپردازند و انواع زباله های عفونی خود را در پلاستیک های مشکی زباله های معمولی رها کنند و آن وقت شهرداری موظف است مانند سایر زباله های شهری جمعشان کند. در آن گزارش نوشتیم که بالغ بر ۸۰ درصد مطب های شهر، زیر بار جمع آوری و بی خطر سازی زباله های عفونی خود نمی روند؛ اما رهاسازی زباله های عفونی در معابر شهر و آسیب های احتمالی آن تنها یک روی سکه مسئله رها کردن پسماندهای ویژه در شهر و اطراف آن است. روی دیگر این سکه که البته شاید تا امروز مغفول مانده، جمع آوری دیگر انواع پسماندهای ویژه، به خصوص زباله های صنعتی در اطراف شهر است؛ زباله های خطرناکی که به دلیل دارا بودن حداقل یکی از موارد خطر ساز نظیر سمی بودن، امکان بیماری زایی، قابلیت انفجار یا اشتعال، خورندگی و موارد مشابه آن، به مراقبت ویژه، حتی برای حمل نیاز دارند؛ اما به استناد گفته های برخی پیمانکاران جمع آوری پسماندهای ویژه، همچنان سرنوشت امحا و بازیافت آن ها نامعلوم است؛ زیرا یا مانند روغن های مصرف شده صنعتی دور از چشم قانون به چاه های جذبی موجود در محل تولید خود سرازیر می شوند یا اگر هم جامد هستند و خاصیت پسمانده ویژه را دارند، در دستان مافیای زباله قرار می گیرند و با قیمت های متنوعی به فروش می رسند. نکته در خور تأمل تر در میان این همه غفلت، تیر خلاصی است که وضعیت نامعلوم رهاسازی این زباله ها به سوی سلامتی خاک و آب مشهد نشانه رفته است. آن طور که فعالان محیط زیست می گویند بسیاری از زباله های مایع صنعتی در کارگاه های تولیدی - صنعتی، عموماً به چاه های جذبی داخل همان واحد صنعتی ریخته می شوند. مسلم است که حفاری چاه ها به صورت مستقیم با خاک در ارتباط است و از آنجا که بیشتر چاه های آب و البته صنایع مشهد هم در حوزه غرب شهر واقع است، مشخص نیست با این توضیحات چه سرنوشت شومی در انتظار آب و خاک یا بهتر بگوییم حیات مشهد است.

همه هستند اما هیچ کس نیست

طبق قانون مدیریت پسماند، قانون گذار خود تولیدکننده را به عنوان متولی امحای زباله های صنعتی مشخص کرده است؛ موضوعی که حامد حبیبی، مدیر روابط عمومی سازمان مدیریت پسماند شهرداری مشهد، آن را تأیید می کند و می گوید: جمع آوری این نوع زباله ها وظیفه شهرداری ها نیست و اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان متولی نظارت است. آن طور که روابط عمومی اداره کل صنعت معدن و تجارت خراسان رضوی هم در پاسخ به نحوه نظارت بر چگونگی جمع آوری و امحای پسماندهای صنعتی اعلام می کند متولی اصلی امحای این نوع زباله ها خود تولیدکنندگان هستند، باین حال وقتی از نحوه نظارت سؤال می شود، این بار پای محیط زیست استان و شرکت شهرک های صنعتی به میان می آید. پاسخ روابط عمومی شرکت شهرک های صنعتی خراسان رضوی نیز به سؤال گزارشگر ما از این قرار است: نظارت بر امحای زباله های صنعتی با محیط زیست است. با نظارت محیط زیست خود تولیدکننده، زباله صنعتی را جمع آوری می کند. ما به عنوان شرکت شهرک های صنعتی، اگر در معابر عمومی شهرک ها زباله صنعتی وجود داشته باشد، به واحد تولیدی تذکر می دهیم. تولیدکننده موظف است زباله های صنعتی خود را امحا کند و در این حوزه از وی تعهد گرفته می شود. امحای این نوع زباله ها توسط پیمانکاران خاصی صوت می گیرد که عموماً زیر نظر سازمان حفاظت محیط زیست استان هستند.

امحای زباله صنعتی با ثبت نام در سامانه

«ما به عنوان محیط زیست، واحدهای پذیرنده ای در کشور داریم. واحد تولیدکننده زباله صنعتی باید در سامانه ثبت نام کند. نظارت ما به صورت سامانه ای با رصد در داخل سامانه است. زمان حمل و نقل زباله صنعتی ما مطلع می شویم و کارشناس محیط زیست حضور پیدا می کند.» این جملات را مهدی یزدانجو، معاون محیط زیست انسانی اداره کل حفاظت محیط زیست خراسان رضوی، بیان می کند و در پاسخ به این سؤال که بالاخره نظارت بر امحا و دفن زباله های صنعتی با محیط زیست استان است یا خبر کوتاه پاسخ می دهد: امحای زباله صنعتی با خود تولیدکننده است، بدین معنا که واحد صنعتی باید با شرکت هایی که در سامانه جامع محیط زیست از سوی ما معرفی شده اند عقد قرارداد داشته باشد.

سایت دفن زباله صنعتی نداریم

«در استان سایت دفن زباله صنعتی نداریم.» این خبر را که در حقیقت مُهر نهایی تأیید بر بروز و ظهور هر نوع تخلف در حوزه پسماندهای صنعتی در مشهد و حومه آن است، در ادامه، رئیس اداره حفاظت محیط زیست مشهد می گوید و توضیح می دهد: سامانه جامع محیط زیستی وجود دارد که واحدهای صنعتی با مراجعه به این سامانه باید نوع پسماند خود را مشخص کنند. هادی موسی پور با بیان اینکه در مرحله بعد، در همان سامانه مشخص می شود که برای آن نوع از پسماند کدام شرکت در کدام استان کشور سایت دفن دارد، می افزاید: بعد از درخواست واحد صنعتی شرکت ها به عنوان پذیرنده باید این درخواست را قبول کنند. در صورت پذیرش شرکت مربوط در همان سامانه برای واحد صنعتی مجوز صادر می شود و سپس بر اساس مجوز صادره انتقال پسماند صورت می گیرد. متأسفانه در استان هیچ سایتی برای دفن پسماند صنعتی وجود ندارد. موسی پور با بیان اینکه در زمان حمل پسماند، کارشناس ما به محل مراجعه و بر اساس تناژ و نوع پسماند موارد را بررسی می کند، می افزاید: با حضور کارشناس مربوط، مواد بازیافتی پلمب می شود تا به مقصد برسد. رئیس اداره حفاظت محیط زیست مشهد در واکنش به این مسئله که بسیاری از واحدهای صنعتی در حاشیه شهر مشهد که از روغن های هیدرولیک یا روغن سوخته استفاده می کنند، عمدتاً در کارگاه خود چاه جذبی حفر کرده اند، بیان می کند: باین واحدها برخورد می کنیم، این نوع از متخلفان بلافاصله به مرجع قضایی معرفی می شوند. موسی پور درباره این سؤال که بالاخره متولی نظارت بر روند دفن زباله صنعتی کدام ارگان است، ادامه می دهد: علاوه بر محیط زیست، اداره کل صمت هم دست اندرکار این جریان است. محیط زیست به عنوان ناظر عالی در این موضوع ورود می کند.

دست به دست هم، برای یک تخلف زیست محیطی

اگرچه متولیان محیط زیست اعلام می کنند که نظارت بر دفن و امحای بهداشتی پسماند صنعتی در بستر سامانه و با حضور کارشناس محیط زیست در زمان بازگیری صورت می گیرد، واقعیت ماجرا تخلف آشکاری است که نتیجه آن عمدتاً برای واحدهای صنعتی به پول تبدیل می شود. ریختن انواع زباله های صنعتی مایع در چاه های جذبی موجود در برخی واحدهای صنعتی به صورت مخفیانه و راحتی فروش برخی از انواع مواد جامد زباله صنعتی به عاملان و دلالان خریدار این نوع ضایعات خطرناک، متهمان اصلی سرنوشت نامعلوم این نوع از زباله ها به شمار می آیند، بنابراین از یک سو در مشهد و استان ما سایتی برای دفن و امحای این نوع از زباله ها وجود ندارد و عمده شرکت های پیمانکار از دیگر استان های کشور هستند و از سوی دیگر برای واحد صنعتی هم صرفه اقتصادی ندارد که فرضاً چندین بشکه روغن مصرفی ضایعاتی را به مدت چند ماه در بشکه نگه دارد تا فلان شرکت از فلان استان با هزینه حمل در خور تأملی هر سه ماه یک بار برای تخلیه و تحویل ضایعات مایع مراجعه کند. علاوه بر آن وقتی حتی زباله صنعتی هم می تواند بدون هیچ دردسری درست از مقابل درواحد صنعتی بدون هیچ دردسری و با بهترین قیمت به فروش برسد، چرا باید انگیزه برای ثبت در سامانه جامع محیط زیست برای انتقال پسماند، آن هم به استان دیگر با هزینه ای شایان ملاحظه وجود داشته باشد؟

۴شنبه
۲۳ اسفند ۱۴۰۲
۲ رفسان ۱۴۴۵
شماره ۲۱۷۹

۱۳

سایت خبری